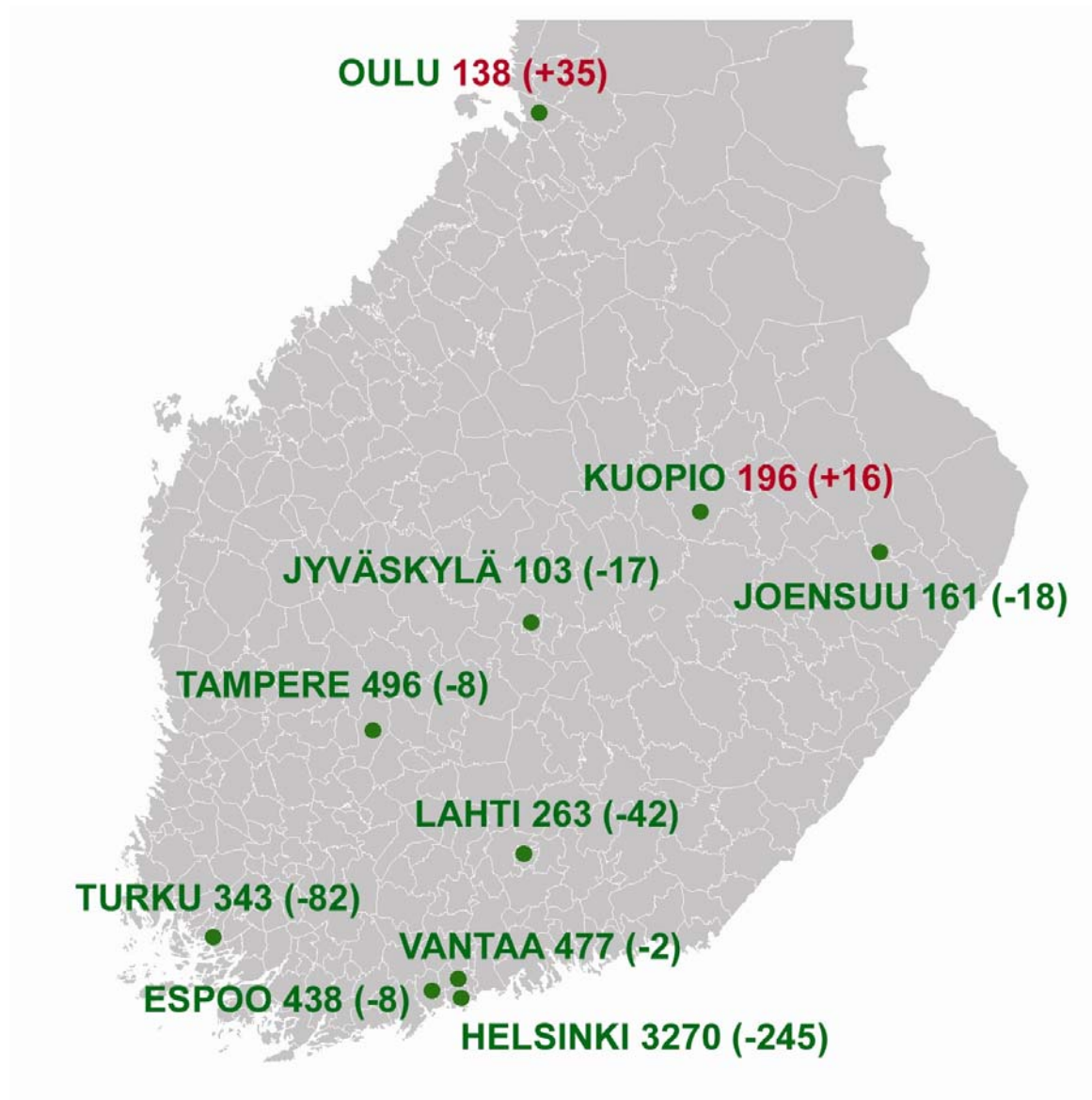

Virpi Tiitinen
 Pekka Pelvas
 30.5.2005 (päivitetty 28.11.2005)

8/2005

Asunnottomat 2004

© Maanmittauslaitos lupa nro 7/MYY/05

Kartta: Vaikeimmat asunnottomuuskunnat 2004

Yksinäisten asunnottomien lukumäärä marraskuussa 2004, suluissa muutos 2003 -2004
 (Lähde: Valtion asuntorahasto, Kuntien asuntomarkkinaselitykset 2003 ja 2004)

Asunnottomat 2004

Asunnottomuus on edelleen vähentynyt

Asunnottomuuden kehitystä on kuntakyselyin seurattu 1980-luvun puolivälistä lähtien, jolloin asunnottomien määrä lähenteli kahtakymmentätuhatta. 1990-luvun puolivälissä asunnottomuus laski ensimmäistä kertaa alle kymmenentuhannen. Sen jälkeen väheneminen näytti pysähtyvän ja luvut kääntyivät jonkin verran nousuun. Parina viime vuonna asunnottomien määrä on laskenut. ***Yksinäisiä asunnottomia oli vuoden 2004 marraskuussa vajaat 7 700, asunnottomia perheitä noin 360.*** Yksinäisten asunnottomien määrä on laskenut edellisvuodesta yli 500:lla ja perheiden määrä muutamalla kymmenellä.

Taulukko 1. Asunnottomat ryhmittäin marraskuussa 1996 - 2004 ¹⁾

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1. ulkona, ensisuojis- sa*	508	421	454	410	451	563	480	504	476
2. asuntoloissa, maj.liikk. *	1216	1296	1319	1340	1339	1598	1580	1482	1436
3. erilaisissa laitoksis- sa*	1670	1946	1873	1931	1998	1396	1385	1307	1264
4. vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa	441	506	474	456	417	686	695	337	283
5. tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona	5777	5645	5874	5851	5794	5723	5420	4556	4192
Yksinäiset asunnottomat yhteensä	9612	9814	9994	9988	9999	9966	9561	8186	7651
yksinäisistä asunnottomista naisia	1799	2516	1964	1822	1752	1723	1628	1574	1450
nuoria, alle 25 v. maahanmuuttajia	1516	2158	1964	1835	1753	1675	1644	1558	1424
	330	330	243	282
Asunnottomat perheet näistä maahanmuuttajia	361	600	818	777	783	782	774	415	357
	132	210	79	80

* ks. tämän sivun alaviite

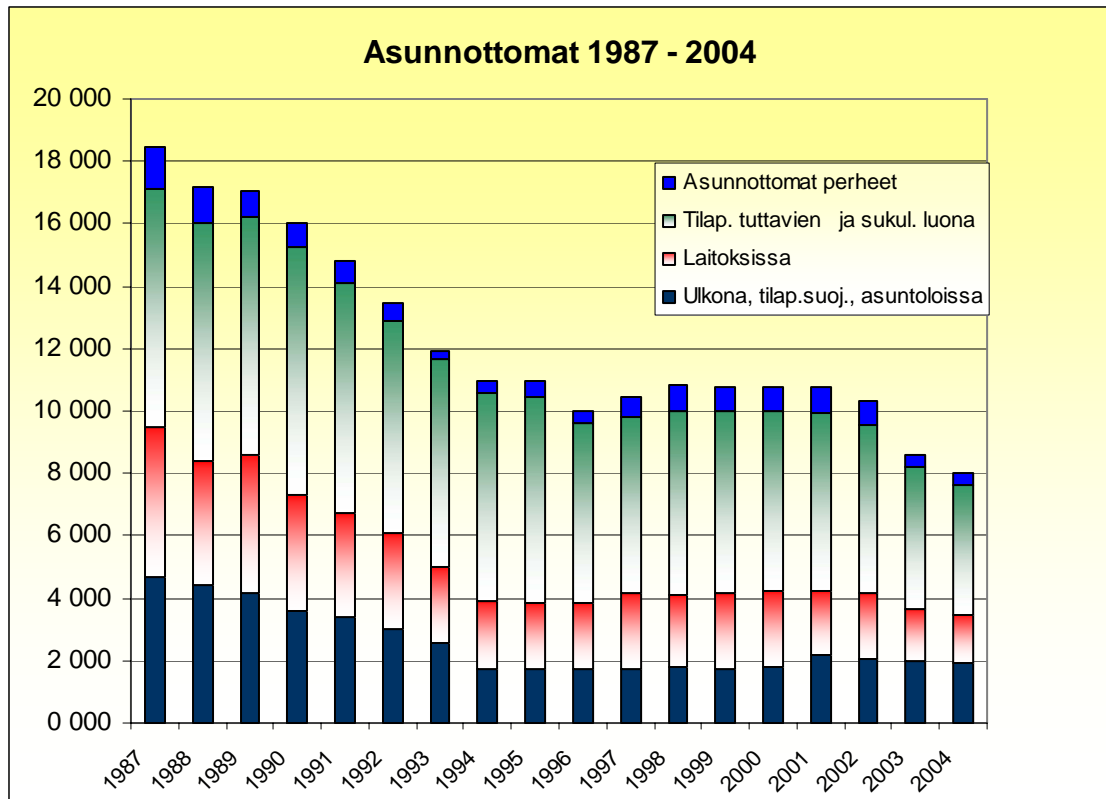
Lähde: Valtion asuntorahasto, kuntien asuntomarkkinaselvitykset 1996 – 2004

Valtaosa asunnottomista on edelleen miehiä. Naisten osuus asunnottomista on kuntien selvitysten mukaan noin viidennes, runsaat 1 400, ja suunnilleen saman verran on asuntoa vailla olevia nuoria. Naisten ja nuorten suhteelliset osuudet asunnottomista ovat pysyneet suunnilleen samansuuruisina usean vuoden ajan. Maahanmuuttajista on asunnottomana lähes 300 yhden hengen taloutta ja 80 perhettä. Tiedot asunnottomien lukumääristä perustuvat kuntien erilaisiin rekisteri- ja asiakkuustie-

¹⁾ Tässä esitetyt asunnottomien lukumäärätiedot ovat näennäisestä tarkkuudestaan huolimatta suuntaa antavia, sillä eri kuntien arviointiperusteet vaihtelevat ja myös saman kunnan eri vuosina esittämät tiedot voivat vaihdella tarkkuustasoltaan. Vuonna 2001 on asunnottomuuden määrittelyyn lisäksi tehty joitakin muutoksia, minkä vuoksi *-merkillä merkittyjen kolmen ensimmäisen asunnottomuusryhmän lukumäärätiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien vastaaviin ryhmiin. Asunnottomien kokonaismääriä voidaan pitää eri vuosina suuntaa antavasti vertailukelpoisina määrittelymuutoksista huolimatta.

toihin sekä arvioihin. (Kansilahden kartta, Taulukko 1, Kuvio 1, Liite 1)

Kuvio 1

Asunnottomuuden poistaminen hallitusohjelmassa

Uusi erityisryhmien avustus käyttöön 2005

Nykyisen hallituksen ohjelmassa on yhdeksi asuntopolitiikan tavoitteeksi asetettu asunnottomuuden poistaminen. Hallitusohjelmassa todetaan lisäksi, että asunnottomuutta vähennetään toimeenpanemalla valtion sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan välinen asunnottomuuden vähentämisen toimenpideohjelma vuosille 2002 – 2005.

Lipposen II hallituksen aikana valmistui valtakunnallinen asunnottomuuden toimenpideohjelma vuosille 2001 - 2003. Toimenpideohjelman toteuttamista on jatkettu vuoden 2005 asti.

Asunnottomuuden vähentämishjelmissä keskeisiä keinoja ovat Valtion asuntorahaston lainoitus- ja avustustoiminta. Vuoden 2004 loppuun asti rahaston varoista on myönnetty **omapääoma-avustuksia** asunnottomien ja pakolaisten asuttamiseksi (Laki eräistä Valtion asuntorahaston varoista myönnettävistä avustuksista 657/2000). Vuosina 2000 – 2004 omapääoma-avustuksia myönnettiin noin 20 miljoonaa euroa yli 2 600 asuntoon. Enemmänkin rahaa olisi ollut käytettävissä. Vuonna 2002 vuosittainen avustusvaltuus nostettiin 3,36 miljoonasta eurosta 8,4 miljoonaan euroon, mutta hakemusten vähäisyyden vuoksi valtuutta on jäänyt joka vuosi käyttämättä. Helsingin

seudulla avustus on ollut vuodesta 2003 lähtien 10 000 euroa asuntoa kohti ja muualla maassa 8 000 euroa.. Vuonna 2004 asunnottomien omapääoma-avustuksia myönnettiin 5,7 miljoonan euron edestä yli 600 asuntoon. (Liite 2) ²

Vuoden 2005 alusta lukien avustusjärjestelmä on muuttunut. Omapääoma-avustusten tilalle on tullut **avustus erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi** (Laki 1281/2004). Avustuksia voidaan myöntää erityisryhmille tarkoitettujen vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamista, perusparantamista ja hankintaa varten. Avustuksen saannin edellytyksenä on, että kohde saa Valtion asuntorahastolta myös korkotukilainapäätöksen. Erityisryhmiksi katsotaan esimerkiksi asunnottomat, pakolaiset, opiskelijat, mielenterveysongelmaiset, päihdeongelmaiset, erityistukea tarvitsevat nuoret, vammaiset ja huonokuntoiset vanhukset. Avustuksen enimmäissuuruudet on porrastettu hankkeiden mukaan siten, että mitä enemmän poikkeuksellisia ratkaisuja tarvitaan, sitä korkeammaksi avustusprosentti voi nousta. Tukiluokkia on kolme ja niiden enimmäisprosentit ovat **5, 20 ja 35 prosenttia** asuntorahaston hyväksymistä investointikustannuksista. Korkotukilainaa ja avustusta voi saada varsinaisten asuintilojen ja tontin lisäksi myös välittömästi asumista tukeviin ja palveluiden tuottamiseen tarvittaviin tiloihin. *Korkotukilainaa ja siihen liittyvää investointiavustusta voi hakea pitkin vuotta ns. jatkuvan haun periaatteella. Lisätietoja saa asuntorahaston verkkosivuilta www.ara.fi.*

Ympäristöministeriön työryhmä seuraa asunnottomuusohjelmien toteutumista. Ryhmässä on edustettuna valtionhallinto, kunnat ja järjestöt. Tietoja ohjelmista ja niiden toteutumisesta löytyy ympäristöministeriön verkkosivuilta (www.ymparisto.fi/asuminen/).

Asunnottomista on kasvukeskuseuduilla 80 prosenttia

Kasvukeskusalueina voidaan pitää Helsingin seutua³⁾ sekä Turun, Tampereen, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun seutuja. Näillä alueilla on suuntautunut eniten muuttoliikettä ja väestönkasvu on ollut suurinta. Viime aikoina muuttovirroissa on tosin tapahtunut muutoksia ja esimerkiksi Helsinki on jo muutamana vuonna ollut muuttotappiokunta. Väestönkasvu on kuitenkin useimmilla kasvuseuduilla pysynyt suunnilleen ennallaan. Edellä mainituilla kuudella kasvukeskuseudulla asui vuodenvaihteessa 2,4 miljoonaa

²⁾ Ks. myös ARAn selvitys 6/2005 **Avustukset asunnottomille ja pakolaisille sekä opiskelija-asuntojen pääomaosuuteen** www.ara.fi > Tilastot ja julkaisut > ARAn selvitykset

³⁾ **Helsingin seutu** käsittää pääkaupunkiseudun (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) ja sen lähialueen (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Lohja, Nurmijärvi, Porvoo, Riihimäki, Sipoo, Tuusula, Vihti)

ihmistä, yli 46 prosenttia koko maan väestöstä. Vuoden 2004 aikana väestö kasvoi kasvukeskuseuduilla yhteensä lähes 20 000 henkilöllä eli 0,8 prosenttia; muualla maassa väestö väheni 0,1 prosenttia. Mainituista seuduista väestönkasvu oli suhteellisesti suurinta Oulun seudulla (1,6 %), Tampereen seudulla (1,4 %), pääkaupunkiseudun lähialueella (1,3 %) sekä Jyväskylän seudulla (1,2 %). Pääkaupunkiseudulla sekä Turun ja Kuopion seuduilla väestö kasvoi 0,4 %. Pääkaupunkiseudun pieni kasvu johtuu Helsingin nollakasvusta (-0,1), Espoossa väestönkasvu oli 1,3 % ja Vantaalla 0,9 %.

Asuntomarkkinat ovat jo pitkään olleet omistusasuntovetoiset ja erityisesti perheasuntoiksi soveltuvien vuokra-asuntojen saatavuus on parantunut koko maassa. Yksinäisille pienituloisille sopivista kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on kuitenkin edelleen pulaa.

Vaikka vuokra-asuntomarkkinoilla kysyntä ja tarjonta eivät kovin hyvin kohtaa, on useimmissa kasvukeskuksissa asunnottomuutta kuntien ilmoitusten mukaan onnistuttu jonkin verran vähentämään. Vuoden 2004 marraskuussa *yksinäisistä asunnottomista oli kasvukeskuseuduilla 80 prosenttia*, runsaat 6 100, mikä on yli 300 vähemmän kuin edellisvuonna. Pääkaupunkiseudulla on yksinäisistä asunnottomista yli puolet, lähes 4 200, joista valtaosa, noin 3 300, on Helsingissä.

Asunnottomat perheistä yli puolet on Helsingissä. Vuoden 2004 marraskuussa oli asunnottomana tai tilapäismajoituksessa kaikkiaan 357 perhettä tai pariskuntaa, näistä 180 oli Helsingissä. Näistä perheistä osa on maahanmuuttajia, usein muualta Suomesta pääkaupunkiin muuttaneita pakolaistaustaisia perheitä sekä muita pienituloisia ulkomaalaisia. Vailla asuntoa oli vuoden 2004 marraskuussa noin 80 maahanmuuttajaperhettä, joista yli puolet (45) oli Helsingissä. Asunnottomien tai tilapäismajoituksessa olevien perheiden määrä on vähentynyt edellisvuodesta muutamalla kymmenellä, mutta maahanmuuttajaperheiden määrä on pysynyt ennallaan.

Asunnottomuusluvut ovat suuntaa antavia – vertailu on hankalaa

Tässä selvityksessä on tarkasteltu erityisesti edellä mainittujen kasvualueiden keskuskuntien asunnottomuustilannetta ja määrällistä muutosta edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi on tarkasteltu kaikkia niitä kaupunkeja, joissa selvitysten mukaan on vähintään sata asunnottomia.⁴⁾ Tällaisia kuntia oli vuoden 2004 lopussa kaikkiaan 10 eli yksi vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Nyt Lappeenranta ei ole enää kaikkein vaikeimpien asunnottomuus kuntien joukossa.

⁴⁾ Kaikkien kuntien asunnottomuusluvut löytyvät ARAn selvityksestä 3/2005 **Väestö- ja asuntomarkkinatietoja 2004** www.ara.fi > Tilastot ja julkaisut > ARAn selvitykset

Vaikeimmat asunnottomuuskunnat vuoden 2004 marraskuussa olivat *Helsinki* (3 270 yksinäistä asunnotonta), *Tampere* (496), *Vantaa* (477), *Espoo* (438), *Turku* (343), *Lahti* (263), *Kuopio* (196), *Joensuu* (161), *Jyväskylä* (103) ja *Oulu* (138).

Edellä mainituissa 10 kunnassa on yhteensä noin 5 900 asunnotonta, mikä on 77 prosenttia koko maan asunnottomista. (Liite1) Suurimmassa osassa kuntia asunnottomien määrä on edellisvuodesta vähentynyt, poikkeuksina Kuopio ja Oulu, joissa asunnottomuustilanne näyttää huonontuneen, Kuopiossa jo toista vuotta peräkkäin. Kuopiossa muun muassa vuokratyöehtöiden laajat peruskorjaukset ovat vähentäneet asuntotarjontaa. Vertailtavuutta edellisvuoteen tai -vuosiin vaikeuttaa muun muassa se, että ajoittain kunnissa selvitetään asunnottomuutta tavallista perusteellisemmin. Tällöin lukumäärätiedot voivat muuttua merkittävästikin, sekä ylös- että alaspäin. Huomataan esimerkiksi, että jonkun ryhmän suuruutta on vuodesta toiseen arvioitu väärin perustein niin että lukumäärätieto on koko vuoden ajalta, vaikka kysely koskee tiettyä poikkeikkausajankohtaa. Joku ryhmä on myös saattanut ”unohtua” asunnottomuusluvuisista. Pitkällä aikavälillä asunnottomuusluvut ja niiden kuvaama trendi ovat kuitenkin suuntaa antavia.

Ennalta ehkäisemistä ja tuettua asumista

Koko maassa kunnat asuttivat vuoden 2004 aikana noin 3 400 yksinäistä asunnotonta ja yli 700 perhettä. Uusia asunnottomia tulee koko ajan tilalle eivätkä jo asutettujen asumisratkaisut aina onnistu.

Osa riskiryhmiin kuuluvista selviää tavallisessa vuokra-asunnossa, jos saa tukea elämänhallintaan. Riittävä tuki voi olla esimerkiksi asumisneuvojan tai asukaskuraattorin antama apu tai ns. sosiaalisen isännöinnin palvelut. Asunnottomuuden ennaltaehkäisemisessä tärkeää on puuttua ajoissa ongelmiin kuten vuokratästeihin.

Osalla asutettavista ongelmat ovat niin suuria, että integrointi normaaliin vuokra-asuntokantaan ei onnistu, vaan tarvitaan erityisratkaisuja. Kunnissa on kehitelty erilaisia, paikallisiin olosuhteisiin sopivia tuetun asumisen malleja. Parhaimmat ratkaisut ovat usein monien toimijoiden yhteistyön tulos.⁵⁾

⁵⁾ Ks. esimerkiksi ympäristöministeriön raportti *Asuntoja ja tukea asunnottomille – Arviointi tuetun asumisen toimintamalleista* (toim. Raija Hynynen), Suomen ympäristö 745, Ympäristöministeriö 2005. Verkossa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=32035&lan=FI>

Vaikeimmat asunnottomuuskunnat 2004

Vaikeimpien asunnottomuuskuntien vapaamuotoisia vastauksia kysymyksiin:

Mitkä ovat olleet pääasialliset toimenpiteet asunnottomien asuttamisessa vuonna 2004? Minkälaisissa tapauksissa asuttaminen on onnistunut parhaiten? Miksi? Esimerkkejä hyvistä ja toimivista käytännöistä.

Minkälaisia ongelmia asunnottomuuden vähentämisessä on ollut?

Miltä asunnottomuuden kehityssuunta näyttää? Millaisia uudenlaisia toimenpiteitä/palveluja tarvitaan asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Helsingin seutu

Helsinki

Yksinäiset asunnottomat 3 270 (muutos edellisvuodesta -245)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 95
 - asuntoloissa yms. 890
 - laitoksissa 385
 - tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 1 900
- yksinäisistä asunnottomista naisia 700, nuoria 520, maahanmuuttajia 130

Asunnottomat perheet 180 (-50)

- näistä maahanmuuttajia 45

Helsinki on mukana pääkaupunkiseudun asunnottomuuden vähentämisryhmässä. Asunnottomia perheitä on muutamia. Asunnottomat perheet, joita on kaupungin haki-jarekisterissä, ovat sosiaalitoimen asiakkaita ja asuttaminen on pidempi prosessi (edellyttää vanhojen vuokravelkojen hoitamista, lastensuojelullisia ratkaisuja tms.) Lisäksi Helsingissä on muutamia maahanmuuttajataustaisia (usein äskettäin) Helsinkiin tulleita ruokakuntakonstellaatioita, joilla on työläästi selvitettäviä taustoja. Lisäksi omasta vuokra-asunnostaan liikkeelle (sukulaisiin) lähteneitä romaniperheitä on aina olemassa. Romanien asuttaminen on muodostunut hitaaksi prosessiksi, koska romaneja on paljon kaupungin vuokra-asuntokannassa, ja väistämisyvelvollisuudet estävät lähekkäin asumisen.

Helsinki on arvioinut tarkemmin eri asunnottomuusryhmät sen mukaan, kuinka heidän asuttamisensa pitäisi järjestää, jotta se onnistuisi. Asunnottomat on jaettu kolmeen ryhmään. Noin 3 300 yksinäisestä asunnottomasta lähes puolet (yli 1 500) kuuluu ryhmään, joka selviää arvion mukaan asuntola- tai laitosasumisessa – muutoin he olisivat kadulla. Asunnottomista vajaa neljännes (lähes 800) kuuluu arvion mukaan ryhmään, joka on asutettavissa tukiasuntoihin ja tukikoteihin. Kolmanteen ryhmään kuuluvat ne, jotka ovat asutettavissa normaaliin asuntokantaan; heitä on yksinäisistä asunnottomista arviolta noin 30 prosenttia (yli 900).

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

850 (-50) yksinäistä, 230 (-20) perhettä

Espoo

Yksinäiset asunnottomat 438 (-8)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 31
- asuntoloissa yms. 147
- laitoksissa 34

- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 226
- yksinäisistä asunnottomista naisia 71, nuoria 76, maahanmuuttajia 70
- Asunnottomat perheet 10 (-13)*
- näistä maahanmuuttajia 4

Asunnottomia on asutettu kaupungin ja Y-Säätiön asuntoihin. Myös Espoon Diakoniasäätiö on osallistunut asunnottomien asuttamiseen. Espoon sosiaali- ja terveystoimessa on käynnistynyt VASU-projekti, jossa vaikeasti asutettavia asunnottomia espoolaisia on asutettu tehostetulla asumisen tuella tavallisiin vuokra-asuntoihin. Projektin työntekijät ovat tavanneet omiin asuntoihinsa muuttaneita asiakkaita ainakin kerran viikossa, jopa useammin. Asumien on sujunut hyvin verrattuna esimerkiksi Y-Säätiön asuntoihin, joissa asukkaiden saama tuki on hyvin kevyttä.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:
400 (-90) yksinäistä, 80 (-5) perhettä

Vantaa

- Yksinäiset asunnottomat 477 (-2)*
- näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 71
- asuntoloissa yms. 36
- laitoksissa 54
- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 316
- yksinäisistä asunnottomista naisia 106, nuoria 103, maahanmuuttajia 32
- Asunnottomat perheet 39 (-23)*
- näistä maahanmuuttajia 10

Asunnottomia on asutettu mahdollisuuksien mukaan. Pakolaisten ja turvapaikan saaneiden virallisen perheen yhdistämisen kautta Suomeen tulleiden asuttamisessa ei ole asunnon saantiin liittyviä ongelmia. Tyhjiksi jääneitä vuokra-asuntoja on voitu osoittaa sosiaali- ja terveystoimen käyttöön valvotuiksi/tuetuiksi vuokra-asunnoiksi. Parhaiten toimii tuettu asuminen, joka tällä hetkellä ei ole riittävää.

Ongelmana on pienten, kohtuuhintaisten asuntojen puute, samoin tuettujen asumisyksiköiden riittämättömyys.

Pelkästään asuntojen puutteesta johtuva asunnottomuus on vähentynyt. Sen sijaan erilaisista ongelmista johtuva asunnottomuus on lisääntymässä.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:
301(+39) yksinäistä, 29 (+4) perhettä

Muut kasvukeskukset

Turku

- Yksinäiset asunnottomat 343 (-82)*
- näistä ulkona, ensisuojoissa yms. 11
- asuntoloissa yms. 0
- laitoksissa 237
- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 95
- yksinäisistä asunnottomista naisia 38, nuoria 20, maahanmuuttajia 10
- Asunnottomat perheet 5 (+1)*

Asunnottomat on ohjattu hoito- ja huoltokoteihin ja osa asukkaista on saanut myöhemmin joko päihdehuollon tukiasunnon tai oman vuokra-asunnon. Päihdehuollon hoito- ja huoltokotien paikkaluku on 274 ja asunnottomuuskartoituspäivänä käyttöaste niissä oli 84,7 %. Portaittainen asuttamisen malli (asuntolasta itsenäiseen asumiseen) on todettu päihdeongelmaisten osalta toimivaksi ja asumisen valmiuksia on pyritty parantamaan hoito- ja huoltokodeissa työskentelevien omaohjaajien toimesta. Seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö esim. vuokratähtien hoitamiseksi on ennaltaehkäissyt asunnottomuutta. Asiakas, jolla ei ole luottohäiriöitä ja elämäntavat ovat kunnossa, löytää Turusta vuokra-asunnon.

Väkivaltaisten päihdeongelmaisten asuttaminen on edelleen ongelmallista. Myös kaksoisdiagnoosin omaavien (päihde- ja mielenterveysongelma) asuttaminen on työlästä. Turun terveystoimi on luopunut mielenterveysongelmaisten tukiasunnoista ja asuttamisongelmat ovat sitä myöten lisääntyneet. Myös lastenkodeista aikuisiksi tulevien nuorten asuttamisessa on ollut ongelmia, koska osalta puuttuu itsenäiseen asumiseen liittyviä asumisvalmiuksia ja osalla nuorista on vakavia päihdeongelmia eikä sitoutumista päihdeongelmien ratkaisemiseen ole. Asunnottomien mielenterveyskuntoutujien määrä on edelleen kasvussa ja alle 65-vuotiaita mielenterveyskuntoutujia on tällä hetkellä 222. He eivät ole erikoissairaanhoidon tarpeessa ja näin ollen sijoittuvat yksityisiin hoitokoteihin. Heitä ei ole otettu tilastoihin nyt eikä aiemminkaan.

Täysin ulkona majoituvien määrä on hieman kasvanut. Myös naisten määrä asunnottomien määrästä on kasvussa. Asukkaan tukeminen arjessa ennaltaehkäisee asunnottomuutta (esim. sosiaalinen isännöinti/maahanmuuttajien opastaminen asumisessa). Sosiaalitoimessa jokaisella sosiaalityön tukipalveluja saavalla on vuoden 2004 alusta oma sosiaalityöntekijä, joka vastaa palvelujen koordinoinnista. Tukipalveluja saavalle laaditaan määräaikainen asiakassuunnitelma, jonka toteutumista seurataan. Hoito- ja huoltokodeissa on aloitettu tämän vuoden alusta omaohjaajajärjestelmä, jolloin siellä asuvilla on omaohjaaja paneutuen asukkaan arjen asioihin. Sosiaalitoimessa on tarkistettu organisaatiota myös siten, että erityissosiaalitoimisto vastaa päihdehuollon hoito- ja huoltokodeista sekä tukiasunnoista. Näin tieto ja taito asunnottomuuden hoidosta pysyy tietyillä työntekijöillä. Toive: väkivaltaisille päihdeongelmaisille oma pieni- muotoinen hoitokoti.

*Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:
85 (-19) yksinäistä, 14 (-6) perhettä*

Tampere

Yksinäiset asunnottomat 496 (-8)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 25
- asuntoloissa yms. 36
- laitoksissa 153
- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 282

Yksinäisistä asunnottomista naisia 130, nuoria 116, maahanmuuttajia 8

Asunnottomat perheet 20 (-)

- näistä maahanmuuttajia 3 (+2)

Pääasialliset toimenpiteet asunnottomien asuttamisessa:

- Päihdepalveluissa päihteiden käytön hallinta eli päihdehoidot.
- Erilaiset tukitoimet kuten avo- ja tukipalvelut,

- Yhteistyö asuttamisessa

Hyviä esimerkkejä:

- Sosiaalinen isännöinti
- Nuorten tukiasunnot
- Mm. asuntotoimen, sosiaalityön (sen sisällä päihdepalvelut) ja kolmannen sektorin yhteistyö asuttamisessa (esim. A-killan yhdyskuntatyö (Tuvat), kutova-projekti ja avotyö)
- Tukiasunnoissa toiminta, jossa asunnot on kaupungilta ja tuki kolmannelta sektorilta tai asunnot on välivuokrattu yhteisölle tukiasumiseen tai tuettuun asuntotoimintaan (esim. Rautaharkon omakotitalot, jotka on vuokrattu Treen Myllyhoitokeskukselle)

Ongelmia:

Asumiskyky ja vuokranmaksu. Vuokranmaksu jää pitkälle asukkaan vastuulle. Asuntoja tai tuetun asumisen muotoja on ollut melko hyvin saatavilla, samoin asumispalveluissa on ollut vapaita paikkoja. Asunnottomuus ja tukipalvelut eivät kuitenkaan aina kohtaa toisiaan.

Muuttoliikkeestä johtuen kaupunkiin muuttaa myös vaikeammin asutettavia, joille sekä vuokrat ovat liian korkeita että muut vaateet vaikeasti täytettäviä. Asunnottomuutta esiintyy jatkossakin, mutta toivottavasti kehityssuunta jatkuu vähenevänä, kuten se on viime vuosina tehnytkin. Päihdepalveluissa asuntoja tai tuetun asumisen muotoja on ollut hyvin saatavilla. Samoin asumispalveluissa on ollut vapaita paikkoja. Uusien asuntoloiden tai tilapäismajoituksen rakentamiseen ei siis tällä hetkellä ole tarvetta. Toimenpiteinä normaalit saatavilla olevat asunnot. Päihdepalveluissa erilaiset tuetun asumisen palvelut ja tukipalvelut. Lisätuen tarvetta on myös asunnon saaneilla mielen-terveysongelmaisilla. Tukea tarvitaan varsinkin asumisen alkuvaiheissa.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

164 (-5) yksinäistä, 34 (+4) perhettä

Jyväskylä

Yksinäiset asunnottomat 103 (-17)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 11
 - asuntoloissa yms. 5
 - laitoksissa 20
 - tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 67
- yksinäisistä asunnottomista naisia 24, nuoria 35, maahanmuuttajia 2

Asunnottomat perheet 1 (-)

Kaupunki on lisännyt ostopalvelusopimuksen paikkamäärää Katulähetysten kanssa 20:een. Katulähetys on käynnistänyt Salmirannan toiminnan koko laajuudessaan. Nyt yksikössä paikkamäärä on 40.

Asunnottomista vain 40 % hakee asuntoa. Monet asuntoa hakevat tarvitsevat tukea asumisessaan. Monella aikaisempi asumishistoria ja maksuhäiriöt, päihde- ja huume-ongelmat ehkäisevät asunnon saannin. Asunnottomuuden vähentämisessä näyttää selkeästi siltä, että nuoret muuttavat entistä enemmän tuttavien tai kavereidensa luokse. Eräissä tapauksessa kaverin luokse muuttaminen katsottu keinoksi saada paremmin vuokra-asunto ja päästä näin itsenäistymisen alkuun. Suhteellisen mittava nuorten valinta asuntoihin on tavallaan lisännyt kysyntää.

Vaikkeimmin asutettavien osalta on pystyttävä löytämään seudullisesti tuotettuja tukiasumispalveluita.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

43 (+11) yksinäistä, 5 (-) perhettä

Kuopio

Yksinäiset asunnottomat 196 (+16)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 20
- asuntoloissa yms.16
- laitoksissa 110
- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 50

yksinäisistä asunnottomista naisia 25, nuoria 35, maahan muuttajia 2

Asunnottomat perheet 10 (+10)

- näistä maahanmuuttajia 2

Pääasialliset toimenpiteet asunnottomien asuttamisessa:

- Vuokrarästien ym. rästilaskujen maksaminen sekä vuokravakuuksien myöntäminen sosiaalitoimen puolesta
- Hakijoiden sijoittaminen ja asuttaminen jälleenvuokra-asuntoihin, tukiasuntoihin ja yhteisöihin
- Otettu huomioon asiakkaan fyysinen ja psyykinen tilanne ja asumishistoria
- Monipuolinen yhteisöjen tuki edesauttanut asuttamista sekä jatkoasuttamista.

Ongelmia asunnottomuuden vähentämisessä:

Pitkään jatkunut asuntopula. Yhtiöillä laajat peruskorjaukset, jotka vähentäneet lähes 100 tarjottavaa asuntoa. Tilanne jatkuu Niiralan Kulmalla vuoteen 2011 saakka. Uudisrakentaminen on ollut vähäistä. Uudet asunnot ovat suurimmaksi osaksi perheasuntoja ja varustetaso on korkea, vuokrata liian suuria. Muilla kuin Niiralan Kulma Oy:llä luottotietojen tarkistus, joka vaikeuttaa asunnottomien asunnon saantia. Henkilöstöresurssipula vaikeuttaa tilannetta ja osin ennaltaehkäisevä työ jää tekemättä.

Moniongelmaisuus lisääntyy, samalla lisääntyvät asunto-ongelmat ja myös asunnottomuus pakosta tehtävien häätöjen vuoksi. Matkustajakotiasuminen on lisääntynyt 10 paikalla kuukaudessa v. 2004. Päihde- ja mielenterveyskroonikkojen, jotka eivät kuulu, halua tai pääse palvelujen piiriin, määrä kasvaa koko ajan. Hoitoon saamisen kriteerit ovat korkeat. Nämäkin henkilöt pitäisi asuttaa, siitä on suurin vastuu sosiaalitoimella. Tähän kehitykseen on välttämätöntä vastata verkostoituneen viranomaisyhteistyön ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön avulla etsimällä ja löytämällä uusia työtapoja ja ratkaisumalleja. Ellei tässä onnistuta, asunnottomuuden kasvua on vaikea hillitä. Erityispalveluja tarvitaan lisää ja matalan kynnyksen asumista, jossa on mukana vahvaa tukitoimintaa.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

81 (-9) yksinäistä, 11 (+7) perhettä

Oulu

Yksinäiset asunnottomat 138(+35)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 50
- asuntoloissa yms. -
- laitoksissa 80
- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 8

yksinäisistä asunnottomista naisia 20, nuoria 8

Asunnottomat perheet 1 (-1)

Kaupungin suoraan omistamien ja vuokrataloyhtiöiden asuntoihin sijoitetaan myös yksinäisiä asunnottomia normaalin asunnonjaon puitteissa. Päihdehuollon asuntojen määrää on lisätty viime vuosina. Ohjattu ja valvottu asuminen onnistuu parhaiten. Teknisen keskuksen tontti- ja asumispalvelut -yksikkö on yhdessä sosiaalitoimen, mielenterveystyön, päihdehuollon ja muiden ns. erityisryhmiä hallinnoivien yksiköiden kanssa ryhtynyt kehittämään asumisneuvontaa osana asukkaiden elämänhallintaa. Yksinäisillä asunnottomilla on usein elämänhallinnan ongelmia ja häiriökäyttäytymistä, eivätkä he saa hädän jälkeen uutta asuntoa huonon asumishistorian takia. Päihteiden käyttäjät huonokuntoisia ja tarvitsevat paljon tukea.

Osalta asunnottomista puuttuu kokonaisvaltainen elämänhallinta, eivätkä he kykene asumiaan ilman perushoivaa. Päihdehuollon asiakkaat ovat entistä sairaampia ja tarvitsevat hoitoa ympäri vuorokauden. Asumisneuvontaa tulee kehittää yhdessä sosiaalitoimen, mielenterveystyön ja muiden erityisryhmiä hallinnoivien kanssa.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

64 (+38) yksinäistä, 2 (-3) perhettä

Muut kaupungit

Lahti

Yksinäiset asunnottomat 263 (-42)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 26

- asuntoloissa yms. 125

- laitoksissa 24

- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 88

yksinäisistä asunnottomista naisia 40, nuoria 40, maahanmuuttajia 5

Asunnottomat perheet 40 (+10)

- näistä maahanmuuttajia 9

Asunnottomien asuttamisessa on Lahden Sininauha ry:lle rakennettu 25 tukiasuntoa, jotka ovat sekä määrällisesti että laadullisesti parantaneet erityisesti päihdeongelmaisten asunnottomien tilannetta. Myös Lahden kaupungin sosiaalitoimi on lisännyt asunnottomien asuntoja 10 kpl yhteistyössä Y-säätiön ja Lahden Talot Oy:n kanssa. Vapautuvien vankien osalta Lahti on mukana YRE- hankkeessa (yhdessä rikoksettomaan elämään), jossa sosiaalitoimen lisäksi on toimijoina mm. Kriminaalihoitolaitos, seurakunta, Lahden Sininauha ry sekä muuta kansalaistoimintaa. Tätä kautta on voitu koikeilla tukiasumista vapautuville vangeille. Tämän ryhmän asuntotilanne onkin selkeästi parantunut.

Päijät-Hämeen Sosiaalipsykiatrinen Säätiö toteuttaa RAY:n rahoittamaa tutkimusta, jossa selvitetään psykiatristen potilaiden tukiasumisen onnistumista ja kehittämistä kohti normaaliasumista.

Asuntolapaikkoja pyritään vähentämään, joskaan korvaavien pienyksiköiden järjestäminen ei resurssien vähyden takia etene kovin nopeasti. Sosiaalitoimen ja vuokranantajien, erityisesti Lahden Talot Oy:n välistä yhteistyötä on onnistuneesti kehitetty toimivien yhteistyömuotojen löytämiseksi. Asuntoja on järjestetty sekä yksittäin että laajoilla tuetuilla välivuokrausjärjestelyillä. Asunnottomien määrä onkin edelleen vähentynyt.

Asunnottomuuden vähentämistä on vaikeuttanut erityisesti sellaisten moniongelmaisten henkilöiden kasvava määrä, joille asuntoja ei ole voitu järjestää tavanomaisessa

asuntokannassa mm. päihde- ja mielenterveysongelmien vuoksi. Valvotussa epäitsemäisessä asunnossa tai asuntolassa asuvat luokitellaan asunnottomiksi, vaikka heillä ei useinkaan ole valmiuksia itsenäiseen asumiseen ja heillä on katto päänsä päällä. Tämän joukon asunto-olojen kehittäminen on resursseja vaativa haaste, johon tarvitaan välttämättä myös yksilön omaa tahtoa ja tavoitteellisuutta.

Asunnottomien määrä on Lahdessa jatkuvasti hieman vähentynyt, mutta jäljellä olevat ovat usein kaikkein vaikeimmin asutettavia. Onnistuminen vaatii eri tahojen tiivistettyä yhteistyötä ja asumisen tukemisen vahvistamista niin viranomaisten kuin kiinteistön omistajienkin puolesta esim. ns. sosiaalista isännöintiä edelleen kehittämällä. Tämentyypisestä toiminnasta on Lahdessakin hyviä esimerkkejä. Suurimpana ongelmana ei niinkään ole asuntojen puute vaan riittävän tukitoiminnan järjestäminen.

Eräänä ratkaisuna on nykyaikaisen pienasumisen toteuttaminen, johon voidaan liittää asukkaiden yhteisöllisyyttä ja samalla tukea erilaisista ongelmista kärsivien ihmisten asumista. Näiden asuntojen koko tulee olla alle 40 m² ja kokonaisuus muodostuisi 6–8 asunnosta.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

50 (-30) yksinäistä, 44 (+29) perhettä

Joensuu

Yksinäiset asunnottomat 161 (-18)

- näistä ulkona, ensisuojuissa yms. 0

- asuntoloissa yms. 4

- laitoksissa 82

- tilap. tuttavien ja sukulaisten luona 75

yksinäisistä asunnottomista naisia 40, nuoria 36, maahanmuuttajia 6

Asunnottomat perheet 3 (-)

- näistä maahanmuuttajia 2

On neuvoteltu vuokrataloyhtiöiden kanssa, jos asukkailla on ollut rästejä tai häiriöitä. On ohjattu hakemaan yksityisiltä markkinoilta asuntoja. On neuvottu ja opastettu asunnottomia, tarjottu asuntola- ja hoitopaikkoja, ohjattu hakemaan tukiasuntoja. Asuttaminen on onnistunut parhaiten, jos hakija on motivoitunut ja oma-aloitteinen. On avustettu vuokratästeissä ja tehty yhteistyötä seurakunnan ja SPR:n kanssa. Asunnottomuustyöryhmä ja yömajatyöryhmä ovat saaneet aikaan raportit/ehdotukset tarvittaviksi tukitoimenpiteiksi 2004 -2007. Ehdotuksia on käsitelty talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Häiriökäyttäytyminen ja vuokratästit ovat lisääntyneet. Välinpitämättömyys yhteiskunnasta ja säännöistä, jotka liittyvät asumiseen, on lisääntynyt. Joustavuutta ja sosiaalista vastuuta tarvitaan muiltakin osapuolilta kuin sosiaalitoimelta. Myös sosiaalitoimen linja on tiukkenemassa määrärahojen niukkuuden seurauksena.

Asunnottomuus ei ole vähentynyt. Tukiasuntoja tarvitaan lisää. Tämä edellyttää, että tukea ja valvontaa on riittävästi. Tarvitaan sosiaalisen isännöinnin toiminnan tehostamista ja kolmannen sektorin apua. Yömajan perustaminen voi olla perusteltua, jos riittävät resurssit saadaan.

Kunnan vuoden 2004 aikana asuttamat asunnottomat:

61 (-82) yksinäistä, 8 (-9) perhettä

Asunnottomat 1987 - 2004

	Ulkona, tilap.suoj., asuntoloissa	Laitoksissa	Tilap. tuttavien ja sukul. luona	Yksinäiset asunnottomat yhteensä	Asunnottomat perheet
1987	4 700	4 760	7 650	17 110	1 370
1988	4 400	4 000	7 600	16 000	1 200
1989	4 170	4 400	7 620	16 190	870
1990	3 610	3 690	7 950	15 250	800
1991	3 370	3 340	7 390	14 100	700
1992	3 030	3 030	6 820	12 880	570
1993	2 560	2 410	6 700	11 670	250
1994	1 760	2 170	6 630	10 560	380
1995	1 710	2 110	6 610	10 430	560
1996	1 720	2 110	5 780	9 610	360
1997	1 720	2 450	5 650	9 820	600
1998	1 770	2 350	5 870	9 990	820
1999	1 750	2 390	5 850	9 990	780
2000	1 790	2 420	5 790	10 000	780
2001	2 160	2 080	5 720	10 000	780
2002	2 060	2 080	5 420	9 560	770
2003	1 990	1 640	4 560	8 190	420
2004	1 910	1 550	4 190	7 650	360

Vaikeimmat asunnottomuuskunnat 15.11.2004

	Yksinäisten asunnottomien lukumäärä	Muutos 2003-04
Helsinki	3270	-245
Tampere	496	-8
Vantaa	477	-2
Turku	343	-82
Espoo	438	-8
Lahti	263	-42
Kuopio	196	+16
Joensuu	161	-18
Oulu	138	+35
Jyväskylä	103	-17
Yhteensä	5885	-371
Osuus koko maan asunnottomista	77 %	

Lähde: Kuntien asuntomarkkinaselvitykset

Vuonna 2004 myönnetyt omapääoma-avustukset asunnottomille

Uudisrakennukset		euroa	asuntoja
Nokia	Kiinteistö Oy Ketolanmäki	85 000	10
Nokia	Kiinteistö Oy Ketolanmäki	85 000	10
Tampere	Kiinteistö Oy Tampereen Vuohenojan Palvelutalo	212 500	25
Pori	Porin kaupunki	187 000	22
Riihimäki	Alkuasunnot Oy (Asunto Oy Vehmasvuokko)	42 500	5
Espoo	Alkuasunnot Oy (Matinkallio 12)	50 000	5
Espoo	Espoonkruunu (Jänismäki)	240 000	24
Espoo	Espoonkruunu (Niittymaa)	300 000	30
Pirkkala	Kiinteistö Oy Kullaantie 2	178 500	21
Vaasa	Kiinteistö Oy Vaasan Kirvesniemenkatu 11	127 500	15
Petäjävesi	Kiinteistö Oy Petäjäveden Ankkuri	68 000	8
Pori	Porin Tukiranta/Vapaudenkatu 3	340 000	40
Pori	Porin Sininauha ry.	195 500	23
Helsinki	Kiinteistö Oy Pohjois-Haagan Ässäkodit	210 000	21
Helsinki	Kiinteistö Oy Malmin Ässäkodit	440 000	44
Vantaa	Kiinteistö Oy Viidakkokuja 6 (Y:Säätiö)	240 000	24
Joensuu	Y-Säätiö	204 000	24
Vihti	Y-Säätiö	170 000	17
Yhteensä		3 375 500	368
Vanhojen asuntojen hankinta			
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	120 000	12
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	70 000	7
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	180 000	18
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	150 000	15
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	100 000	10
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	60 000	6
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	20 000	2
Helsinki	Oy Helsingin Asuntohankinta Ab	50 000	5
Helsinki	Y-Säätiö	210 000	21
Vammala	Y-Säätiö (Kiinteistö Oy Vammalan Kätsä)	153 000	18
Helsinki	Y-Säätiö (Kiinteistö Oy Helsingin Koivula	210 000	21
Vantaa	Vantaan kaupunki	80 000	8
Orimattila	Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot	221 000	26
Hämeenlinna	Y-Säätiö	170 000	20
Tuusula	Y-Säätiö (Kiinteistö Oy Mäntyrinteentie 2)	140 000	14
Tuusula	Y-Säätiö (Kiinteistö Oy Tuusulan Vesitorninmäki	410 000	41
Yhteensä		2 344 000	244
Kaikki yhteensä		5 719 500	612